

Njia ya kuondoa ugonjwa wa kichaa cha mbwa Pemba

Kichaa cha mbwa ni ugonjwa hatari unaoshambulia Wanyama na binadamu na unaua maelfu ya watu kila mwaka Afrika Mashariki na una athari mbaya kwa jamii kote ulimwenguni. Kazi yetu ya kutumia mawasiliano na ufuatiliaji ulioimarishwa kufuatilia uambukizi wa kichaa cha mbwa inayoonyesha jinsi uchanjaji wa mbwa katika Kisiwa cha Pemba, Tanzania ulivyodhibiti ugonjwa huu na kusababisha kutokomezwa kwake, **mara mbili**

Mapendekezo ya sera

- 1. Chanja mbwa mara kwa mara ili kutokomeza kichaa cha mbwa kwenye chanzo.** Kazi yetu inaonyesha kwamba chanjo za mbwa, za kila mwaka ambazo hufikia kiwango cha juu (> 70% ya idadi ya mbwa) zinaweza kutokomeza ugonjwa wa kichaa cha mbwa.
- 2. Tarajia na jiandae kupata mlipuko tena.** Ingawa kujirudia tena kwa ugonjwa ni kikwazo kwa programu za kutokomeza kichaa cha mbwa, kuna uwezekano ikiwa maeneo mengine hayafanyi udhibiti wa kichaa cha mbwa. Kuboresha udhibiti wa mipaka unaweza kupunguza uwezekano wa kutokea tena maambukizi, Lakini kupanua utoaji wa chanjo ya kichaa cha mbwa na ufuatiliaji ulioimarishwa ni bora zaidi katika kuzuia mlipuko.
- 3. Unganisha wafanyakazi wa idara ya afya na ya mifugo ili kuanzisha njia ya Pamoja ya kudhibiti ugonjwa wa kichaa cha mbwa (Afya Moja).** Ushirikiano kati ya wahudumu wa sekta ya afya ya wanyama na binadamu Pemba ulisababisha kugundulika kwa haraka kwa matukio ya kichaa cha mbwa, waathirika wa kuumwa na mbwa kupewa rufaa inayofaa, na uchanjaji wa mbwa dhidi ya kichaa cha mbwa.
- 4. Tumia vipimo vya haraka vya uchunguzi na ufuatiliaji ulioimarishwa ili kuboresha mwendaji wa udhibiti wa kichaa cha mbwa na kufuatilia mienendo ya athari za juhudi za udhibiti.** Pemba, wafanyakazi wa afya ya wanyama walifundishwa kufanya uchunguzi wa kesi za wanyama wanaoshukiwa kuwa na ugonjwa wa kichaa cha mbwa, pamoja na kukusanya sampuli kuthibitisha kwa haraka uwepo wa ugonjwa. Hii ilitoa fursa ya kufuatilia mwenendo wa utokomezaji wa ugonjwa wa kichaa cha mbwa na kujirudia au kuingia tena nakusaidia juhudi za kudhibiti ili kuweka pemba bila huu ugonjwa.
- 5. Kufundisha na kuandaa maafisa mifugo na madaktari wa mifugo kuchanja na namna ya kutathmini chanjo, na kuwa waendelevu katika hilo zoezi.** Wakati wa mlipuko wa pili, maaafisa mifugo mara kwa mara walitathmini chanjo kwa kuweka alama wale mbwa walio chanjwa na kufanya mizunguko kwenye vijiji kubaini walio chanjwa na wasio chanjwa. Ambapo walipata mapungufu ya chanjo, walifanya chanjo ya ziada ya nyumba kwa nyumba ili kufikia idadi ya mbwa walio chanjwa ya kutosha.
- 6. Dumisha ushiriki kati ya wadau ili kuhamasisha kupitishwa na uhamasishaji wa njia bora.** Majadiliano ya pamoja juu ya matokeo ya uchunguzi/tafiti kati ya wadau na watendaji, pamoja na kushirikiana na timu za mkoa na baraza la usimamizi wa afya, inaweza kukuza utekelezaji bora wa udhibiti wa kichaa cha mbwa na shughuli za kuzuia mlipuko au kutokea tena ugonjwa.
- 7. Endelea kufikia jamii zinazoathiriwa na kichaa cha mbwa kupunguza mzigo na kudumisha ushirika na kipaumbele katika juhudi za kudhibiti kichaa cha mbwa.** Kukuza mwamko kwa watu wengi ni muhimu ili watu wajue cha kufanya ikiwa wameumwa na mbwa au wakikutana na mnyama yeyote anayeshukiwa, na kujua umuhimu wa chanjo ya mbwa na juhudi za kudhibiti kichaa cha mbwa.

Kwa mawasiliano zaidi, wasiliana na Kennedy Lushasi (klushasi@ihi.or.tz)

